

A KATONAI LOGISZTIKAI BIZTOSÍTÁS GYAKORLATA

SPECIÁLIS ERŐDÍTÉSI LÉTESÍTMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA A LOGISZTIKA ASPEKTUSÁBÓL NÉZVE

Szalai János¹

Bevezető

A természetes és az ember alkotta földalatti speciális erődítési létesítmények² (továbbiakban SEL-ek) a katonai és a nemzetbiztonsági alkalmazásokban több mint 5000 éve játszanak szerepet. A földalatti tereket gyakran használták tartózkodó terek és menekülési útvonalak céljára i.e. 3500-3000-ban Mezopotámiában és Egyiptomban, és a szerepük jelenleg is meg van az afganisztáni konfliktusban.

A történelem folyamán a háborúk időszakában nem csak a katonák, hanem a lakosság anyagi javainak védelmét is szolgálták. Ezek a **SEL**-ek fontos szerepet játszottak a **XX. században** is, amikor gyárak tucatjait rejtették a föld alá a **II. világháború idején** Németországban és a volt Szovjetunióban. Megemlíthető ugyanakkor a **Cheyenne hegységbeli NORAD**, a koreai demarkációs vonal alatt létező mintegy **1000 földalatti létesítmény**, vagy a megszámlálhatatlan mennyiségű mesterséges illetve természetes barlang, melyeket az **Al-Kaida erők** ma is használnak **Afganisztánban**.

Magyarországon a SEL-eket a hidegháború idején hozták létre. Kezdetben csak óvóhelyeket építettek, majd egyre nagyobb igény mutatkozott arra, hogy ipari üzemek (hadiüzemek), pályaudvarok területén is

---

1 Szalai János mk. alezredes, doktorandusz hallgató, HM Infrastrukturális Ügy-nökség osztályvezető.

² Azok a zárt típusú, épületszerkezetileg szilárd építmények, amelyek a fegyverzet hatékony alkalmazását, a vezetési eszközök megbízható üzemét biztosítják, valamint védik a személyi állományt, a harci technikát és az anyagi készleteket a fegyverek komplex hatása ellen. Szakutasítás a speciális erődítési (védett) létesítmények építés-tervezésére. HM kiadványa. Bp, 1990.

épüljenek *bomba-gáz-szilánk (ún. BGS típusú óvóhelyek)* ellen védő óvóhelyek. *Később már több országos hatáskörű szerv építetett hasonló védelmet saját szervezete részére.* Épültek olyan óvóhelyek, melyekbe kialakításra került a kor színvonalának megfelelő teljes kommunikációs és távközlési rendszer, védeltsége pedig az atombomba hatásai ellen is védelmet biztosított. Ezek a létesítmények védeltségüket tekintve már többszörösen felülmúlták az óvóhelyek által nyújtott védeltséget. *Ebben az időben került sor az állami és a honvédelmi vezetés részére történő ún. védett vezetési pontok építésére is.*

Az MH ÖLTP időszakában hozták létre a Központi Logisztikai Bázis (továbbiakban KLB) Programirodát, melynek vezetésével Dr. Kovács Ferenc nyá. mk. ezds. Urat bízták meg. Feladata a szolgálati ágak által megadott anyagok elhelyezésének céljára megfelelő helyszín kiválasztása, az igények felmérése a szolgálati ágak részéről, tanulmány készítése a bázis későbbi működtetésével kapcsolatban. A bázis céljára tervezett helyszínek vonatkozásában több elképzelés született, több helyet vizsgáltak meg a szolgálati ágak által leadott követelmények alapján.

A Központi Logisztikai Bázis szükségességének indoklása

A KLB kialakításának szükségessége

A **Kormány** által jóváhagyott *haderőreform és a védelmi felülvizsgálat* eredményeként létrejövő korszerű, reagáló képes hadsereg a *meglévő logisztikai rendszer korszerűsítését* igényli. A hadsereg logisztikai rendszerét a megváltozott, új feladatokhoz hozzá kell alakítani szervezetében, tagozódásában és feladatrendszerében, de legfőképp a *fenntartás* finanszírozhatóságában.

Az **Országgyűlés** 14/2004. (III. 24.) **OGY határozata a Magyar Honvédség** hosszú távú fejlesztésének irányairól szóló határozata 6. c. pontja rögzíti: *„a logisztikai és támogató szervezetek legyenek képesek megfelelő logisztikai támogatást nyújtani a Magyar Honvédség hazai területen és külföldön végrehajtott feladataihoz, valamint a hazai területre érkező szövetségi erők Befogadó Nemzeti Támogatása katonai logisztikai feladatainak végrehajtására,,.*

A **7. g , pont** pedig a következőket tartalmazza: *„a logisztikai és támogató szervezetek koncentrációjával a szükséges támogató és kiszolgáló katonai szervezetek megtartásával, a raktárbázisok számának csökkentésével át kell alakítani a logisztikai támogatás rendszerét. A*

honvédség gazdálkodásában – a sorállomány kiváltásának következtében – a jövőben növelni kell a verseny szféra szolgáltatásainak igénybevitelét és a piaci módszerek alkalmazását, így a nemzetgazdasági szféra szerepét.”

A logisztikai ellátás rendszere és színvonala alapvetően meghatározza a csapatok alaprendeltetési feladatainak teljesítését.

A béke időszaki ellátásra vonatkozó központosítás, a gazdaságossági törekvések összhangban vannak az *MH logisztikai doktrínájával* és a *Szövetségi Összhaderőnemi Logisztikai Doktrínával* is, melynek alapján több *NATO* tagállam hadseregénél létrehozták a **központosított raktározás és ellátás rendszerét (Németország, Kanada, Nagy Britannia...)**.

Az MH jelenlegi raktározási és logisztikai ellátási rendszere még nem felel meg az új elvárandó katonai képességeknek és gazdaságossági követelményeknek.

A szövetségen belüli megváltozott feladatrendszer és az ezzel járó strukturális változások *megerősítették* a központosított *raktározás, készlet- és anyagkezelés* szükségességét. A külföldön feladatot ellátó szervezetek logisztikai biztosítása lényegesen egyszerűbben és gyorsabban megoldható egy központi bázisról kiindulva.

A szakmai koncepció szerint a **Központi Logisztikai Bázis (KLB)**-n került volna elhelyezésre a lőszer, robbanóanyag és üzemanyag kivételével valamennyi szakanyag és eszköz a *központi 23 napos készletbiztosítási kötelezettségnek* megfelelően.

A KLB tervezett alaprendeltetése az alábbiak szerint került megfogalmazásra:

1. A csapatok és szervezetek rendeltetés szerinti működéshez szükséges anyagkészletek és eszközök szakszerű raktározása, kezelése;
2. Az egyes nevesített katonai feladatokhoz szükséges anyagok és eszközök előkészítése, csomagolása, konténerbe helyezése, az anyagok és eszközök kiadása, visszavételezése;
3. A tárolt anyagok, eszközök karbantartási és állagmegóvási feladatainak végrehajtása;
4. Kereskedelmi anyagok készletezése, abból különböző hadi készletek összeállítása;

5. A különböző szakállomány ki-és továbbképzése.

A központosítás és az új logisztikai ellátási rendszerre történő áttérés esetén a következő területeken értek volna eredményt:

- ellátás biztonságának és színvonalának növelése;
- raktári készletek jelentős csökkenése;
- inkurrencia felszámolása, illetve teljes elkülönülése;
- racionális szállítás szervezése és optimalizálása;
- létszám megtakarítása;
- fenntartási és üzemeltetési költség megtakarítása;
- korszerű informatikai rendszerek üzemeltetéséből adódó előnyök és megtakarítások;
- ingatlanok számának csökkentése, felszabadítása (üzemeltetési költségek jelentős csökkenése, árbevétel);
- üzemeltetési előnyök.

A szolgálati ágak által több olyan szakanyag és készlet került kijelölésre, melyek speciális tárolást, klímatisztált helyiségeket igényeltek.

Mivel a ***KLB nem valósult meg***, megítélésem szerint megoldást kell találni a klímatisztált tárolást igénylő szakanyagok tárolására, elhelyezésére.

Megoldás

Jelenleg a védett létesítmények alkalmazásának egyik lehetősége a logisztikai bázison elhelyezett klímatisztált tárolást igénylő szakanyagok elhelyezése.

2002, 2003, és 2005-ben az MH ÖLTP felmérést végzett egyes szakágainál lévő szakanyagainak a Központi Logisztikai Bázison történő elhelyezésével kapcsolatban.

Több olyan szakanyag előfordult, melynél előírták a ***speciális klímatisztált tárolót***. Itt elsősorban nem az volt a lényeg, hogy ***SEL***-ekben történjen az anyagok elhelyezése. Ellenben a szakágak által megadott paraméterek alapján (***hőmérséklet, páratartalom***) a ***SEL***-ekre ez a feladat

tökéletesen ráhúzható, így az anyagok tárolása biztonságosan megoldható.

Az anyagok egyik csoportosítása a „*Napi rendszerességgel mozgó*” és a „*Nem rendszeresen mozgó készletek*”-re terjedt ki.

Az MH ÖLTP által végzett felmérések évenkénti alakulását az 1. számú táblázat mutatja, viszonyítási alapként a 2005. év szolgál.

A felmérések évenkénti alakulása

1. számú táblázat³

Tárolási igény	2002. m ²	2003. m ²	Csökkenés % 2002. év-hez képest	2005. m ²	Csökkenés % 2003. év-hez képest	Csökkenés % 2002. év-hez képest
Speciális klímatisztított tároló	13.760	11.000	20,0	5.423	50,1	60,6

Az egyes szolgálati ágak az alábbi területigényt jelezték eszközeik és anyagaik számára.

Központi Logisztikai Bázis terület igényeinek alakulása

2. számú táblázat⁴

Szakanyagok megnevezése	Terület igény [m ²] 2003.		Terület igény [m ²] 2005. napi rendsz. mozgó		Terület igény [m ²] 2005. nem napi rendsz. mozgó	
	eszköz	anyag	eszköz	anyag	eszköz	anyag
Páncélos és gímű. Technikai	1500					

³ Az MH ÖLTP által végzett felmérés 2005. évi adatai alapján.

⁴ Ua. mint az 2.

Szakanyagok megnevezése	Terület igény [m ²] 2003.		Terület igény [m ²] 2005. napi rendszer. mozgó		Terület igény [m ²] 2005. nem napi rendszer. mozgó	
	eszköz	anyag	eszköz	anyag	eszköz	anyag
Fegyverzettechnikai	1382	300		335		43
Repülőműszaki	130	125		580		
Elektronikai	2600	1500			1000	500
Műszaki-technikai		300				300
Egészségügyi	100	1000				
Humán		130	75			
Élelmezési	350	400				
Kiképzéstechnikai				90		
Térképészeti		2100*		2600*		
Összesen	6062	5855	75	3605	1000	843

A * -al jelölt terület igény esetében a minősített térképek tárolásához 100 m² volt igényelve.

Műszaki szakanyagok:

„Napi működéshez NEM szükséges eszközök és készletek”-ből.

Eszköz: víztisztító állomás fűtött, klímatisztított tárolóhelyet igényel.

Készlet: bűvár felszerelés 2 klt, vegyszer (5 t tartósan, 10 t ideiglenesen).

Repülő-műszaki szakanyagok:

Általános igényként került megfogalmazásra:

- helikopter leszállóhely, iparvágány megléte;
- belső közlekedési útvonalak legyenek alkalmasak kamionok és
- targoncák közlekedésére.

a) Magassági felszerelés és tárolás céljára:

Elkülönítetten a többi anyagtól, penészedés mentes, 20 °C hőmérséklet, állandó 70% alatti relatív páratartalom, szellőzés ki-be kapcsolható, 10 t, 80 m².

b) Ejtőernyős és deszant szakanyag:

Elkülönítetten a többi anyagtól, penészedés mentes, 20 °C hőmérséklet, állandó 70 % alatti relatív páratartalom, szellőzés ki-be kapcsolható, + légkondicionált helyiség, 35 t, 500 m².

c) Általános repülő-műszaki anyagok:

Ide tartoznak a „*minősített*” (pl. IFF) berendezések is.

Elkülönítetten a többi anyagtól, penészedésmentes, 20 °C hőmérséklet, állandó 70 % alatti relatív páratartalom, szellőzés ki-be kapcsolható, + elkülönített, zárt, fizikai behatolás ellen jól védett hely. 1500 t, 6000 m².

d) Pirotechnikai repülő-műszaki anyagok.:

Elkülönített, zárt, 70 % alatti relatív páratartalommal rendelkező hely. 12 t, 100 m².

e) Konzerváló helyiség:

Hőmérsékletingadozástól mentes, 70% alatti relatív páratartalom, fűthető, minimum: 100m².

Térképészeti anyagok:

A szakanyagok raktározása kiegészítő technikai őrzés-védelmi rendszer kiépítését igényli, ezen felül fegyveres, kutyás biztonsági őrszolgálat szükséges.

Valamennyi papíralapú térkép tárolására szolgáló raktárban a klimatizált létéren felül behatolás jelző, tűzjelző rendszer, automatikus ol-tóberendezés felszerelése szükséges.

A rendszerbe állításra kerülő „*Tükös*” minősítésű ortofotó-térképeknek a **TÜSZ**-ben előírt legalább 100 m² raktár szükséges, amely a tűzjelző rendszeren kívül kiegészítő technikai őrzésvédelmi rendszer kiépítését igényli.

Humán anyagok:

Speciális tárolót, klimatizált teret igényelni:

- Egyedi képzőművészeti alkotások 300 db
- Hangszerek 200 db
- Kulturális anyagok (könyvek) 4000 db
- Zászlók és tartozékok 1000 db

Elektronikai anyagok:

Speciális tárolót, klimatizált teret igényelnek. Fegyveres őrség, továbbá technikai őrzés-védelmi rendszer a rejtjelző titkosító berendezések, információvédelmi eszközök és az elektronikai harc céljára rendszeresített eszközök, valamint azok *fenntartási anyagai számára:*

- Külön NATO eszközök 130 m²
- Külön nemzeti eszközök 300 m²
- Rejtjel ügyvitel helyiség 20 m²
- Átadó-átvevő helyiség 30 m²
- Adminisztratív zóna 20 m²
- Bevizsgáló műhely 30 m²

Fegyverzettechnikai anyagok:

Egyes anyagok részére alacsony hőingadozású fűtött tároló (Teodolitok, irányzékok, optikai műszerek, lokátortechnikai alkatrészek).

A lövészfegyverek, lövegek, rakétatechnikai eszközök külön raktárépületben, őrzésvédelmi rendszeren belül fizikai behatolás jelző rendszerrel ellátva.

Néhány indok, amiért érdemes a meglévő SEL-eket speciális szakanyagok tárolására is alkalmazni:

- a fizikai hozzáférés jól ellenőrizhető;
- könnyen beállítható, majd ellenőrizhető állandó hőmérséklet és páratartalom;
- a létesítmények dolgozói jól felkészültek;
- a rendszer architektúráilag védett;
- őrzés-védelmi technikai rendszer és élőerős őrzés megléte;
- NBRC hatások ellen védettek.

A SEL-ek rendelkeznek fizikai behatolás ellen védelemmel, képesek biztosítani az állandó hőmérsékletet és páratartalmat. Néhányuk helikopter leszállóval is rendelkezik. Néhányuknál a vasúti szállítás lehetősége is fennáll, ha nem is közvetlenül mellette, de annak közelében.

A raktározáshoz, anyagmozgatáshoz szükséges eszközök egy része mindenhol megtalálható.

A ***KLB*** vonatkozásában külön volt választva a napi működéshez szükséges, valamint a nem szükséges szakanyagok fajtái.

Jelen publikációmban csak az összesített adatokra támaszkodtam azzal a céllal, hogy bemutassam milyen szakanyagok tárolására lehetne alkalmassá tenni meglévő nemzeti értékeinket, a SEL-eket.

Felhasznált irodalom:

1) MH Összhaderőnemi és Logisztikai Parancsnokság Központi Logisztikai Bázis Programiroda kollektívája: Központi Logisztikai Bázis előkészítésének összesített alapadatai 2003.

2) MH Összhaderőnemi és Logisztikai Parancsnokság Központi Logisztikai Bázis Programiroda kollektívája: Központi Logisztikai Bázis előkészítésének összesített alapadatai 2005.

3) MH Összhaderőnemi és Logisztikai Parancsnokság Központi Logisztikai Bázis Programiroda kollektívája: 2005. évi felmérések alakulása.

4) MH Összhaderőnemi és Logisztikai Parancsnokság Központi Logisztikai Bázis Programiroda kollektívája: Felmérések évenkénti alakulása.